

О. В. Ковтун,

канд. філол. наук, доц.,

Донецький національний університет імені Василя Стуса,

доцент кафедри англійської філології,

докторант кафедри романо-германської філології та зарубіжної літератури

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9139-8987>

ОЦІННИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИСЛІВНИКА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Стаття присвячена новому напрямку сучасного українського мовознавства, що номінований граматиною оцінки. Увага фокусується на морфології оцінки. Мета цієї статті полягає в презентації оцінного потенціалу прислівникових форм української мови. Дослідницьким предметом є прислівники із семантикою оцінки, що характеризуються з огляду на системний і функційний підходи. Дослідницький матеріал — художні й публіцистичні тексти, сучасний інтернет дискурс. У науковій студії інтегровано два основних підходи: системний (структурний) і функційний (дискурсивний). Серед методів, що використані в цій статті, насамперед описовий як основний, що дає змогу презентувати матеріал, сформулювати висновки; концептуально-аналітичний метод застосовано для кваліфікування та методологічного оцінювання теоретичних засад

морфології оцінки. Крім того, актуалізовано метод інтерпретаційно-контекстуального та дискурсивного, а також аксіологічного аналізу, що дають змогу виокремити граматичні прислівникові форми — носії значення оцінки. У статті йдеться про потенціал прислівника в моделюванні значення якості, власне оцінки та інтенсифікації ознаки. Це, зокрема, виявляється в процесі сполучуваності прислівників з іменниками. Серед ад'єктивів виокремлено національні форми презентації оцінного значення, зокрема з інтимізувальною семантикою, що презентують ментальність українців. Це прислівники способу дії на кшталт *тудою* — *туди*, *сюдою* — *сюди*, а також демінутивні форми, утворені від прислівників місця на зразок *тутечки*, *осьдечки*. Виокремлено систему компаративних і суперлативних ад'єктивних форм, які вербалізують інтенсифікацію оцінного значення, зокрема йдеться й про okazіональне формотворення, що поширене в просторі української лінгвокультури. Продемонстровано, що прислівник належить до виразних презентантів категорії оцінки. Перспектива цієї наукової студії полягає в здійсненні порівняльного аналізу прислівникових форм української мови з аналогічними ад'єктивними формами англійської мови для більш виразного виокремлення своєрідності вербалізації значення оцінки, презентованого зазначеними формами.

Ключові слова: демінутивні форми, інтимізувальне значення, компаратив, морфологія оцінки, okazіональні утворення, прислівник, суперлатив, українська ментальність.

O. V. Kovtun,

PhD in Philology, Associate Professor,

Vasyl' Stus Donetsk National University,

Associate Professor of the Department of English Philology,

Doctoral Candidate of the Department of Romance Languages and World Literature

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9139-8987>

THE EVALUATIVE POTENTIAL OF ADVERBS IN THE UKRAINIAN LANGUAGE

This article is devoted to a new direction in contemporary Ukrainian linguistics, known as the grammar of evaluation. The focus is on the morphology of evaluation. This article **aims** to present the evaluative potential of adverbial forms in the Ukrainian language. The **research subject** is adverbs with evaluative semantics, characterized by systemic and functional approaches. The **research material** consists of literary and journalistic texts and modern Internet discourse. The study integrates two main **approaches**: systemic (structural) and functional (discursive). Among the **methods** used in this article, the descriptive method is primary, allowing for the presentation of material and formulation of conclusions; the conceptual-analytical method is applied to qualify and methodologically evaluate the theoretical foundations of the morphology of evaluation. Additionally, the interpretive-contextual and discursive methods, as well as the axiological analysis method, are utilized to identify grammatical adverbial forms that carry evaluative meaning.

The article discusses the potential of adverbs in modelling the meaning of quality, evaluation itself, and intensification of features. It is particularly evident in the process of adverbial compatibility with nouns. Among adjectives, national forms of evaluative presentation, especially those with intimating semantics, which represent the mentality of Ukrainians, are highlighted. These include adverbs of manner such as *тудою* — *тудою* (*thither* — *there*), *сюдою* — *сюдою* (*hither* — *here*), as well as diminutive forms derived from adverbs of place like *тутечку* (*here*), *осьдечку* (*hereabouts*).

A system of comparative and superlative adjective forms that verbalize the intensification of evaluative meaning is also identified, including occasional form creation that is common in the Ukrainian linguistic culture. It is demonstrated that adverbs are expressive representatives of the category of evaluation. The **prospect** of this scientific study lies in conducting a comparative analysis of adverbial forms in the Ukrainian language with analogous adjective forms in English to more distinctly identify the uniqueness of evaluative meaning verbalization presented by these forms.

Key words: diminutive forms, intimizing meaning, comparative, the morphology of evaluation, occasional formations, adverb, superlative, Ukrainian mentality.

Постановка проблеми. Граматичні класи слів, частини мови розглядають як певний модус презентації довкілля в мовній свідомості, зокрема йдеться й про своєрідність вербалізації категорії оцінки за допомогою різних частин мови. Зазначене становить методологічний постулат мовознавства, про що писали і класики українського мовознавства в низці своїх праць (Л. Булаховський, І. Огієнко, О. Потебня, Ю. Шерех), і сучасні українські вчені, зокрема О. Ковтун [25], Т. Космеда [8], Д. Рязанцева [21], О. Халіман [23] та ін. дослідники, які розробляють сьогодні **теорію української граматики оцінки** на матеріалі української мови та в зіставному аспекті в порівнянні з англійською мовою [7]. Граматика оцінки, зокрема граматика морфології — це новий напрям мовознавства, що присвячений дослідженню частини мовних презентантів категорії оцінки. У сучасному українському мовознавстві **граматика морфології оцінки**, спроектована на прислівник, ще потребує вивчення окреслення цілісної картини, що й мотивує **актуальність** цієї наукової розвідки.

У сучасному українському мовознавстві неодноразово розглядалася проблема своєрідності презентації значення оцінки за допомогою різних частин мови. Т. Космеда наголошує: «...категорія оцінки має певну специфіку», що виявляється за допомогою вербалізації різних граматичних класів слів, серед них і **оцінні прислівники**, що «вказують на співвіднесеність із нормою або з дійсним станом речей» [8]. Оцінка у власне оцінному значенні «відходить» на другий план [...] вони [оцінні прислівники — О. К.] пов'язані з інтенсифікацією дії або квантифікації об'єкта» [8, с. 50]. Розглядаючи особливості вияву категорії оцінки в системі прислівникових форм, О. Халіман акцентує, що якісні прислівники найбільш послідовно презентують оцінку та інтенсивність її вияву у формах ступенів порівняння [див. про це: 23, с. 66]. Дослідження граматичних форм прислівника, що слугує актуалізації значення оцінки,

потребує узагальнення і систематизації, що й мотивує *новизну* цієї наукової студії. Погоджуємося з думкою А. Висоцького про те, що «дослідження функціональної сфери прислівника в українській літературній мові, незважаючи на тривале вивчення багатьма лінгвістами, на сьогодні залишається однією з найбільш дискусійних проблем у мовознавчій науці» [2].

Мета цієї статті полягає в презентації оцінного потенціалу прислівникових форм української мови. Дослідницький матеріал — художні й публіцистичні тексти, сучасний інтернет-дискурс.

У науковій студії інтегровано два основних *підходи*: *системний* (структурний) і *функційний* (дискурсивний). Серед **методів**, що використані в цій статті, насамперед *описовий* як основний, що дає змогу презентувати матеріал, сформулювати висновки; *концептуально-аналітичний* метод застосовано для кваліфікування та методологічного оцінювання теоретичних засад морфології оцінки. Крім того, актуалізовано метод *інтерпретаційно-контекстуального* та *дискурсивного*, а також *аксіологічного* аналізу, що дають змогу виокремити граматичні прислівникові форми — носії значення оцінки.

Аналіз досліджень із проблеми. І. Ощипко описала погляди О. Потебні на статус прислівника [14]; здійснила огляд особливостей дослідження прислівника в східнослов'янських мовах в пожовтневий період [12]; презентувала порівняльний аналіз українських і польських відприкметникових прислівників на -о,-е [13]; схарактеризувала семантичну структуру предикативних прислівників [16]; показала семантико-словотвірний потенціал українських прислівників типу по-...-ому [15], а також зосередила увагу на висвітленні питання про семантичний зв'язок українських прислівників з корелятивними іменниками [17]. Усталеною є сьогодні думка, що «прислівники, як самостійна частина мови, формувалися на ґрунті інших повнозначних слів, переважно прикметників» [19, с. 63], що впливало на формування їх семантики ознаки якості, зокрема й семантики оцінки. І. Ощипко наголосила, що О. Потебня вважав прислівниками «цілі словосполучення, що були “ознакою ознаки”, і називав їх “новими прислівниками”, наприклад, “завзятіший од всіх бурлак”, “луччий од мене” та ін.» [14, с. 141]: у цих прислівникових формах виявляється вищий ступінь вияву ознакового (оцінного) значення. Крім того, зазначена дослідниця наголошує, що прислівники, утворені за допомогою біфікса по-...-ому, також мають виражене якісно-порівняльне значення [18, с. 179]. Ознаки українського прислівника всебічно описано І. Чаплею [24], в історичному аспекті його докладно дослідив В. Німчук [11]. Сьогодні прислівник у полі зору К. Городенської [див.: 6]: увагу цієї дослідниці привертає проблема ступенювання прислівників, що також демонструє оцінний потенціал прислівника — вияв інтенсивності ознаки.

Виклад основного матеріалу. І. Ощипко вказує на широкі можливості прислівника в моделюванні значення якості, оцінки та їх інтенсифікації, що виявляється, зокрема, під час сполучуваності прислівників з іменниками. Дослідниця наводить цікавий приклад із тексту Ю. Яновського, порівн.: *А, може, я трохи генерал* [14, с. 142].

Така okazіональна сполучваність, як бачимо, моделює значення ознаки у фокусі категорії оцінки. Вже О. Потебня, як доводить І. Ощипко, зауважує, що прислівник, виражений формою орудного відмінка іменника, «відповідає на питання *як* і містить вказівку граматичної якості» [14, с. 143]. *Порівняльно-уподібнювальні* прислівники, як-от: *летіти чайкою, летіти соколом*, як переконає І. Ощипко, виражають властивість предмета. Погоджуємося із цією думкою, однак, як видається, водночас такі прислівники вербалізують і відповідний тип конотації (*летіти* певним способом — це може бути спосіб дії, який схвалюється чи не схвалюється).

До аналізу національних особливостей української мови сьогодні долучаються не лише мовознавці, але й пересічні носії мови. Граматичні форми української мови вони порівнюють із російськими, щоб побачити своєрідність рідної мови, її відмінності. Такі роздуми носіїв української мови над семантикою і прагматикою прислівників простежуємо на сторінках інтернет-сайтів. Ідеться про своєрідність деяких прислівників *зі значенням місця*, порівн.: «Чому наше “тудою-сюдою” — це не їхнє “туда-сюда”?». Пропонується відповідне пояснення: «Російське “туда” чи “сюда” означає одночасно і напрямок руху, і місце, куди потрапиш, рухаючись “туда” або “сюда”. Пращури сучасних росіян жили, як правило, у лісах, де одна-дві стежки-колії. Отже, якщо вони йшли “туда” або “сюда”, завжди потрапляли куди треба. Українці, як правило, жили в степу або лісостепу, де ніхто не обмежений в напрямках руху. Отже, туди або сюди можна потрапити різними шляхами: і навпростець, і тудою, і сюдою. На жаль, ... росіяни це пояснення, звісно, не сприймали і називали “тудою-сюдою” чернігівським суржиком». До цього типу прислівників уналежнюємо й *кудою*. Дослідники наводять такі приклади з текстів художньої літератури, порівн.: *Ти сюдою, я тудою, А зійдемо над водою* (Леся Українка); *Чи не бачив парубка і дівки, чи не йшли сюдою* (І. Рудченко); *Ми дивимось, кудю до нори ближче* (І. Рудченко); *Ото якось там купці знову їхали тудю, та й до їх заїхали* (І. Рудченко). О. Халіман переконана, що особливість уживання прислівників *тудою, сюдою, кудю* «може слугувати і як засіб вираження оцінки» [23, с. 225]. Можна погодитися із таким твердженням мовознавиці, оскільки в СУМ зазначено: «**Тудю́ й сюдо́ю** — тією й цією стороною, дорогою; скрізь. *Стара мати кидається тудою й сюдою, шукає ліків* (Вовчок, І, 1955, 355). Якщо використати загальноприйнятну методику визначення наявності в граматичній формі значення оцінки, додавши оцінний маркер «і це добре» або «і це погано», то, безумовно, у наведених прикладах актуалізується «і це добре», тобто маємо вияв позитивної оцінки. Як бачимо, ці прислівникові форми використовували і Леся Українка, і Марко Вовчок, тобто йдеться про класиків української літератури. Наведімо й вірш «Істориософічне» (1930) Є. Маланюка, який також актуалізує розглядувані форми: *Обабіч шляху із Варяг у Греки / Ще й досі живуть ні варяги, ні греки. / А так собі, еманация, гра – / Дрижить протоплазмою без ядра. / І скільки не пружили і не палили, / Тільки ойойкало тлусте тіло / Тільки переповзало завжди / Тудою — сюди, а сюдою — туди. / Лайка? Ніж? Нове Запорожжя? / Хоч убий, не збагну, що поможе. Думаєш, думаєш. Рветься терпець... / Може — краватка і ковнірець? А, може й справжній кінець.* У цьому контексті

словоформи *тудою* — *сюди, сюдою* — *туди* презентують негативне оцінне значення, водночас маркуючи українські національні форми.

В. Ващенко із цього приводу зауважує, що це особливі національні прислівникові форми, що «утворюють відмінкові форми за аналогією з іменниками» [див. про це: 1, с. 106], можливо, цей чинник також впливає на моделювання значення оцінки. Як видається, національний маркер цих прислівникових форм робить їх інтимізувальними, тобто ближчими до душі носіям української мови. На думку О. Ярош, наведені слова — презентанти української ментальності, порівн.: «Один мій знайомий повідав історію про рейтинг українських моряків у світових роботодавців. Виявляється, вітчизняні моряки зовсім непопулярні у капітанів суден. Найпопулярніші — філіпінці, далі представники азіатів. Роз'яснення таке... Коли філіпінському моряку ставлять завдання: принести те-то, звіди, туди і за скільки-то часу, то він чітко і одразу виконує це завдання. Коли українському дають доручення, то він ставить ряд уточнювальних запитань: “А чого я?”, “А чого туди?”, “**А чому сюдою-тудою?**” і т. д. т. п.... **Ментальність у нас ніби-то така. Все піддавати сумніву, завжди привносити своє розуміння будь-якому процесові, до всього ставитися суб'єктивно і творчо...**» (жирн. шрифт автор. — О. К.). Звичайно, це роздуми пересічних носіїв української мови, що базуються на асоціативному мисленні, однак доля істини в такому твердженні є.

Для мовлення українців, зокрема й сучасного, характерне активне вживання **демінутивів, утворених від низки прислівникових форм, що також мають інтимізувальне й оцінне значення**. Їх використовують у мові реклами, зокрема, простежуємо назву рекламного сайту «Всі іграшки *тутечки*»; *А знайти свої підсумки можна, тапнувши ось тутечки* або *Хто вже купив квитки на 4 листопада тутечки*. Наведену лексему використовують для творення креативної власної назви, порівн.: *Сьогодні розповідаємо про креативну команду «Тутечки» від ГО «Нові крила»*. Це слово вписується в сленгове мовлення, про що свідчить, наприклад, допис в інтернетпросторі: *І тутечки я офігіла*. У СУМ натрапляємо, як видається, на не зовсім точне тлумачення цієї лексеми, подаються приклади її вживання в художніх текстах класиків української літератури, порівн.: «Тутечки, присл., розм. Те саме, що тут. — *Хто його зна, яке буде тутечки моє життя...* (Н.-Лев., II, 1956, 53); — *Вся земля тутечки була начинена свинцем. І досі вириваєм його з поля, наче дике м'ясо* (Стельмах, Правда., 1961, 451); — *Що ви, хлопці, — злякано захлипав Йонька. — Я тутечки ні при чім* (Тют., Вир, 1964, 440)». Як видається, *тутечки* — це не те саме, що *тут*, оскільки суфікс *-еньк* вносить доповнення в семантику прислівника *тут*, робить ближчим до мовця вказівне *тут*, інтимізує його й надає конотації позитиву. Ця лексема презентує синонімний ряд, у який входять інші демінутативи, номіновані прислівниками місця, що також містять інтимізувальні смисли й конотацію позитиву, наприклад: *тутечка, тутечки, тутеньки, отутечки, отутеньки*. Те саме стосується й прислівника *осьдечки* (від *осьде*). Подібні демінутативи утворюються й від інших прислівників місця, порівн.: *тамтечки, ондечки*,

осьдечки та ін. Контекст уживання: *Марько! Де ти є? — Осьдечки, тьотю, — озивалась дівчина* (Микола Хвильовий).

Зрозуміло, що й прислівники, які належать до інших лексико-граматичних розрядів також можуть утворювати демінутивні форми, насамперед означальні прислівники, порівн.: *глибоко — глибоченько, близько — близенько, високо — височенько, далеко — далеченько, вогко — вожкуватенько*.

Прислівникові компаративи й суперлативи так само слугують для презентації значення оцінки. У цій системі вчені виокремлюють такі типи утворень: **(1)** компаративи й суперлативи, що співвідносяться з якісно-означальними прислівниками, або прислівникові компаративи й суперлативи з **первинною якісно-означальною семантикою** (*цікавіше, більш цікаво — найцікавіше, найбільш цікаво; голосніше, більш голосно — найголосніше, найбільш голосно* та ін.) [див.: 4, с. 41]; **(2)** компаративи і суперлативи, що співвідносні з означальними просторовими прислівниками, або прислівникові компаративи і суперлативи з **первинною просторовою семантикою** (*ближче, більш близько — щонайближче, найбільш близько; вище, більш високо — найвище, найбільш високо* та ін.) [5, с. 6]; **(3)** компаративи і суперлативи, які співвідносні з означальними прислівниками міри й ступеня, або прислівникові компаративи і суперлативи з **первинною семантикою міри й ступеня** (*більше, щонайбільше — більш багато, найбільш багато, дужче, щонайдужче — більш сильно, шанайбільш сильно*) [3, с. 81–82]; **(4)** компаративи і суперлативи, співвідносні з означальними часовими прислівниками, або прислівникові компаративи й суперлативи, що презентують **первинну часову семантику** (*раніше, якнайраніше — більш рано, найбільш рано; пізніше, щонайпізніше — більш пізно, найбільш пізно* та ін.) [див.: 2, с. 9].

Натрапляємо на оказіональні приклади ступенювання прислівник, зокрема простежуємо утворення компаративних форм прислівників від іменників (*сонце — сонціше*) і прислівників часу (*завтріше, зиміше*): *І дощ дощіший за вікном сьогодні! / Сонціше сонце! Ах! Небесна ватра! / А небо! Глянь! Безодніше безодні! / Все це з любов'ю — у завтріше завтра*; «Якщо хочеш маминого паруючого борщика, то і не таку заметіль здолаєш 😊 зима за містом, скажу я вам, набагато зиміше 😊 смачних і снігових вихідних нам, ну а я ще трохи попрацюю для вас в ТСН», — написала Таран з хештегами «там, де зима», «вихідні» і «сніг».

Як бачимо, у сучасному мовленні для вербалізації значення оцінки актуалізуються **оказіональні прислівникові компаративні форми**. Вони можуть утворюватися від інших оказіональних форм, наприклад, прикметникових. Інколи вони стають досить частотними, порівн.: *центр — центріший, — центріше*. Наведімо контекстуальні приклади, що вказують на поширеність цієї прислівникової форми і в тексті оголошення: *Центріше не буває!!! Продамо трикімнатну квартиру в історичній частині Луцька вул. Л. Українки 2; Вулиця Нижанківського, центріше лише Площа ринок. Вартість м2 від 3 до 5 тисяч. Порахуймо. Тепер інше?*, і в дискурсі інтерв'ю: *За його словами, він живе в центрі Києва, «центріше дома немає», але думок про*

евакуацію не виникало. Данилко розповів, що одна дуже відома людина його вмовляла терміново виїхати, і в публіцистичному газетному дискурсі: ...дивлячись сьогодні на сивого Байдена, що крокував уздовж стіни Михайлівського собору, під завивання сирен повітряної тривоги, ще раз піймав себе на думці, що Україна не була центром світу ніколи. А тепер — хто в світі **центріше за Україну?**; ...Ми щиро вдячні Вам за це запитання. Запитання — не просто в десятку, а в самий центр десятки. **Центріше** — не буває, і в поетичному тексті: **Центріше** серця / Десь коло серця чи **центріше**... / Клубок осінніх почуттів, / Тягар невимовлених слів — / Уяви гра. А він не пише. / Це вже збулось в чьомусь сні. / Осіння туга — не остання, / У рими сплутане чекання / Не раз являлося мені. / **Центріше** серця щось зникає, / Коли немає його слів. / Щось безнадійно відмирає... / Те, чому імені немає, / Чого він знати не хотів.

Прислівникові форми мають потенціал до моделювання не лише нормативних компаративних форм, але й оказіональних, що дають змогу створювати оцінні значення. Т. Монахова вважає, що така тенденція до творення оказіональних компаративних форм прислівника — це вияв модерністської тактики творення текстів. На думку названої вченої, **ступенювання прислівників** використовують «для декларації різко негативного ставлення мовця до теми» [10, с. 124]. Однак О. Халіман із цим не погоджується: вона стверджує, що її авторська картотека «засвідчує перевагу компаративних і суперлативних утворень із позитивнооцінними відтінками значень» [23, с. 229]. Отже, такі компаративні форми є амбівалентними, оскільки залежно від контексту можуть виражати одне з опозиційних значень категорії оцінки: *добре й погано*. О. Халіман зауважує, що вона зафіксувала «поодинокі компаративні утворення, змодельовані від *прислівників (присудкових слів)*, що, очевидно, доречно характеризувати як індивідуально-авторський оказіоналізм — вияв лінгвокреативності письменника, порівн.: *А на відповідь іще **аніччиркіше*** (Остап Вишня) [20, с. 84]. Таке формотворення поодиноким реалізується й у сучасному мовленні, напр.: *Часто трапляється якраз навпаки. А бува й іще **наєпакіше**. Проілюструю на хрестоматійних прикладах* (ЛУ, 15/09, С. 7)» [22, с. 304].

Отже, прислівник — це частина мови, що має великий потенціал для творення значення оцінки і на рівні нормативного мовлення, і на рівні оказіональних утворень.

Висновки та перспективи дослідження. Продемонстровано, що прислівник належить до виразних презентантів категорії оцінки. Ця частина мови докладно вивчалася в українському мовознавстві із урахуванням системного і функційного підходів. Констатовано, що прислівник має широкі можливості в моделюванні семантики (а) якості, (б) власне оцінки та (в) їх інтенсифікації, що виявляється, зокрема, під час сполучуваності прислівників з іменниками. Показано, що форми прислівників способу дії *тудою* — *сюди, сюдою* — *туди* мають тенденцію до вербалізації амбівалентної оцінки й належать до суто національних прислівникових форм, що містять інтимізувальну семантику й презентують особливості ментальності українців, водночас простежуємо вербалізацію асоціативного мислення українців. Виразному омовленню значення оцінки сприяють і демінутивні прислівникові утворення, що

також характеризують національну своєрідність, на зразок *тутечки, осьдечки*. Доведено, що вираженню й інтенсифікації оцінного значення сприяють (а) компаративні й суперлативні ад'єктивні форми, що співвідносяться з (а) якісно-означальними, (б) означальними просторовими, (в)означальними міри й ступеня, (г) означальними часовими прислівниками. Водночас українські мовці моделюють оказіональні форми ступенювання прислівників, намагаючись своєрідно вербалізувати аксіологічні смисли.

Перспектива цієї наукової студії полягає в здійсненні порівняльного аналізу прислівникових форм української мови з аналогійними ад'єктивними формами англійської мови для більш виразного виокремлення своєрідності вербалізації значення оцінки, презентованого зазначеними формами.

Література

1. *Ващенко В. С.* Стилістична морфологія української мови. Дніпропетровськ, 1970. 87 с.
2. *Висоцький А. В.* Первинні функціонально-синтаксичні сфери ступеньованих означальних прислівників. С. 9–21. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24637/Vysotskyi.pdf?sequence=1>
3. *Годз О. В.* Синтаксична структура прислівникових речень в українській літературній мові : дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2013. 191 с.
4. *Городенська К.* Власне-прислівникова й транспозиційна сфера ступеньованих прислівників з первинною якісно-означальною семантикою. *Вісник Прикарпат. нац. ун-ту ім. В. Стефаника*. Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження проф. Івана Ковалика. Філологія. Івано-Франківськ, 2007. Вип. XV–XVIII. С. 41–43.
5. *Городенська К. Г.* Синтаксичні позиції ступеньованих прислівників з первинною локативною семантикою. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова*. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: зб. наук пр. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. Вип. 2. С. 6–11.
6. *Городенська К. Г.* Функціональна специфіка ступеньованих прислівників. *Наукові записки Вінницьк. держ. пед. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського*. Серія: Філологія: зб. наук. пр. Вінниця, 2006. Вип. 8. С. 14–18.
7. *Ковтун О.* Категорія роду у вимірах граматики оцінки: рецепція української та англійської лінгвокультур (зіставний аспект). *Альманах „Българска украинистика“*. Вип. X. Софія, 2021. С. 153–167.
8. *Космеда Т. А.* До питання про граматичне вираження категорії оцінки. *Лінгвістичні дослідження*: зб. наук. пр. / Харків. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди; редкол.: Л. А. Лисиченко (гол. ред.) та ін. Харків: ХДПУ ім. Г. С. Сковороди, 2003. Вип. 10: До ювілею завідувача каф. укр. мови, докт. філол. наук, проф. Лідії Андріївни Лисиченко. С. 50–55.

9. *Костусяк Н. М.* Категорія ступенів порівняння прикметників і прислівників. Луцьк : Вежа, 2002. 179 с.
10. *Монахова Т. В.* Народництво, модернізм і постмодернізм у лінгвістиці: моногр. Миколаїв : Вид-во Чорном. держ. ун-ту ім. Петра Могили, 2015. 300 с.
11. *Німчук В. В.* Історія української мови. Морфологія / Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ : Наук. думка, 1978. 539 с.
12. *Ощипко І. Й.* Вивчення прислівника в східнослов'янських мовах у пожовтневий період. Підсумки і проблеми наукового вивчення української мови у пожовтневий період: Тези доповідей Республіканської наукової конференції. Київ: б/в, 1967. С. 56–58.
13. *Ощипко І. Й.* Порівняльний аналіз українських і польських відприкметникових прислівників на -о,-е. *Питання мовознавства Вісник ЛДУ.* Сер. філологічна. 1975. Вип. 9. С. 50–56.
14. *Ощипко І. Й.* О. О. Потебня про прислівник. Серце чистее, думка чесная...: зб. наук. пр. і матер. на пошану І. Ощипко. Львів : Вид-во «Левада». 2018. С.140–145.
15. *Ощипко І. Й.* Семантико-словотвірна характеристика українських прислівників типу по-...-ому. *Актуальні проблеми словотвору української мови* : матеріали наукових читань, присвячених пам'яті професора Івана Ковалика. Тернопіль : б/в, 1993. С. 13–15.
16. *Ощипко І. Й.* Семантична структура предикативних прислівників. Мова і сучасність. *Вісник ЛДУ.* Сер. філологічна. 1990. Вип. 21. С. 59–63.
17. *Ощипко І. Й.* Семантичний зв'язок українських прислівників з корелятивними іменниками. *Вісник Львівського національного університету.* Сер. філологічна. 2000. Вип. 29. С. 9–15.
18. *Ощипко І. Й.* Словотвірна синонімія українських прислівників. Серце чистее, думка чесная...: зб. наук. пр. і матер. на пошану І. Ощипко. Львів : Вид-во «Левада», 2018. С. 175–184.
19. *Паламарчук Л. С.* Лексична синоніміка художніх творів М. М. Коцюбинського. Київ : Вид-во АН УРСР, 1957. 94 с.
20. *Пришва Б. Г.* Словесні засоби гумору Остапа Вишні. *Мовознавство.* 1970. № 2. С. 81–87.
21. *Рязанцева Д. В.* Ступені порівняння прикметників як ефективний засіб створення граматичного значення оцінки (на матеріалі сучасної української публіцистики). *Вісник Дніпропетровського університету.* Серія: Мовознавство. 2011. Т. 19. Вип. 17(2). С. 155–161.
22. Словотворчість незалежної України. 1991–2011. Словник / укл. А. Нелюба. Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2012. 608 с.
23. *Халіман О. В.* Граматика оцінки: морфологічні категорії української мови: моногр. / передне слово, наук. ред. проф. Т. Космеди. Харків : Майдан, 2019. 458 с.
24. *Чалля І. К.* Прислівники в українській мові. Харків : Вид-во Харків. ордена трудового червоного прапора Держ. ун-ту ім. О. М. Горького, 1960. 124 с.

25. Kovtun O. Actual problems of contrastive grammar in the focus of pragmalinguistics. *Studia Rossica Posnaniensia*. TOM XLVII, NR 2. Poznan, 2022. P. 181–196. DOI: <https://doi.org/10.14746/strp.2022.47.2.13>

References

1. Vashchenko, V. S. (1970), *Stylistychna morfolohiia ukrainskoi movy* [Stylistic Morphology of the Ukrainian Language]. Dnipropetrovsk. [in Ukrainian].
2. Vysotskyi, A. V. *Pervynni funktsionalno-syntaksychni sfery stupenovanykh oznachalnykh pryslivnykiv* [Primary Functional-Syntactic Spheres of Graded Qualifying Adverbs], pp. 9–21. Available at: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/24637/Vysotskyi.pdf?sequence=1>
3. Hodz, O. V. (2013), *Syntaksychna struktura pryslivnykovykh rechen v ukrainskii literaturnii movi* [Syntactic Structure of Adverbial Sentences in the Ukrainian Literary Language]. Kyiv. [in Ukrainian].
4. Horodenska, K. (2007), Vlasne-pryslivnykova y transpozytsiina sfera stupenovanykh pryslivnykiv z pervynnoiu yakisno-oznachalnoiu semantykoiu [Proper-Adverbial and Transpositional Sphere of Graded Adverbs with Primary Qualitative-Specifying Semantics], *Visnyk Prykarpat. nats. un-tu im. V. Stefanyka. Yuvileinyi vypusk na poshanu 100-richchia vid dnia narodzhennia prof. Ivana Kovalyka. Filolohiia* [Bulletin of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Jubilee Issue Honoring the 100th Anniversary of the Birth of Professor Ivan Kovalyk. Philology], (15–18), pp. 41–43. [in Ukrainian].
5. Horodenska, K. H. (2006), Syntaksychni pozytsii stupenovanykh pryslivnykiv z pervynnoiu lokatyvnoiu semantykoiu [Syntactic Positions of Graded Adverbs with Primary Locative Semantics], *Naukovyi chasopys Nats. ped. un-tu imeni M. P. Drahomanova. Serii 10. Problemy hramatyky i leksykolohii ukrainskoi movy* [Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 10. Problems of Grammar and Lexicology of the Ukrainian Language], (2), pp. 6–11. [in Ukrainian].
6. Horodenska, K. H. (2006), Funktsionalna spetsyfika stupenovanykh pryslivnykiv [Functional Specificity of Graded Adverbs], *Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Serii: Filolohiia* [Scientific Notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynskiy. Series: Philology], (8), pp. 14–18. [in Ukrainian].
7. Kovtun, O. (2021), Katehoriia rodu u vymirakh hramatyky otsinky: retseptsii ukrainskoi ta anhliiskoi linhvokultur (zistavnyi aspekt) [Category of Gender in the Dimensions of the Grammar of Evaluation: Reception of Ukrainian and English Linguocultures (Comparative Aspect)], *Almanakh „Balgarska ukrajinistika“* [Almanac «Bulgarian Ukrainian Studies»], (10), pp. 153–167. [in Ukrainian].
8. Kosmeda, T. A. (2003), Do pytannia pro hramatychnе vyrazhennia katehorii otsinky [On the Issue of the Grammatical Expression of the Category of Evaluation], *Linhvistychni doslidzhennia* [Linguistic Studies], (10), pp. 50–55. [in Ukrainian].

9. Kostusiak, N. M. (2002), *Katehoriia stupeniv porivniannia prykmetnykiv i pryslivnykiv* [Category of Degrees of Comparison of Adjectives and Adverbs]. Lutsk: Vezha. [in Ukrainian].
10. Monakhova, T. V. (2015,) *Narodnytstvo, modernizm i postmodernizm u lnhvistytsi* [Populism, Modernism, and Postmodernism in Linguistics]. Mykolaiv: Vyd-vo Chornom. derzh. un-tu im. Petra Mohyly. [in Ukrainian].
11. Nimchuk, V. V. (1978), *Istoriia ukrainskoi movy. Morfolohiia* [History of the Ukrainian Language. Morphology]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
12. Oshchypko, I. Y. (1967,) *Vyvchennia pryslivnyka v skhidnoslov'ianskykh movakh u pozhovtnevnyi period* [Study of the Adverb in East Slavic Languages in the October Period], *Pidsumky i problemy naukovoho vyvchennia ukrainskoi movy u pozhovtnevnyi period: Proceedings of the Republican Scientific Conference*, Kyiv, pp. 56–58. [in Ukrainian].
13. Oshchypko, I. Y. (1975), *Porivnialnyi analiz ukrainskykh i polskykh vidprykmetnykovykh pryslivnykiv na -o, -e* [Comparative Analysis of Ukrainian and Polish Adverbial Participles in -o, -e], *Pytannia movoznavstva. Visnyk LDY. Ser. filolohichna* [Issues of Linguistics. Bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University. Philological Series], (9), pp. 50–56. [in Ukrainian].
14. Oshchypko, I. Y. (2018), *O. O. Potebnya pro pryslivnyk* [O. O. Potebnya on the Adverb], *Serce chystee, dumka chesna...* [Pure Heart, Honest Thought...]. Lviv: Vyd-vo «Levada», pp.140–145. [in Ukrainian].
15. Oshchypko, I. Y. (1993), *Semantyko-slovoTVirna kharakterystyka ukrainskykh pryslivnykiv typu po-...-omu* [Semantic and Derivational Characteristics of Ukrainian Adverbs of the Type po-...-omu], *Aktualni problemy slovotvoru ukrainskoi movy* [Current Issues in Ukrainian Word Formation], pp.13–15. [in Ukrainian].
16. Oshchypko, I. Y. (1990), *Semantychna struktura predykatyvnykh pryslivnykiv* [Semantic Structure of Predicative Adverbs], *Mova i suchasnist. Visnyk LDY. Ser. filolohichna* [Language and Modernity. Bulletin of Lesya Ukrainka Eastern European National University. Philological Series], (21), pp. 59–63. [in Ukrainian].
17. Oshchypko, I. Y. (2000), *Semantychnyi zv'iazok ukrainskykh pryslivnykiv z koreliatyvnymi imennikamy* [Semantic Relationship of Ukrainian Adverbs with Correlative Nouns], *Visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu. Ser. filolohichna* [Bulletin of Lviv National University. Philological Series], (29), pp. 9–15. [in Ukrainian].
18. Oshchypko, I. Y. (2018), *Slovotvirna sinonimiia ukrainskykh pryslivnykiv* [Derivational Synonymy of Ukrainian Adverbs], *Serce chystee, dumka chesna...* [Pure Heart, Honest Thought...]. Львів: Вид-во «Левада», pp. 75–184 [in Ukrainian].
19. Palamarchuk, L. S. (1957), *Leksychna sinonimika khudozhnikh tvoriv M. M. Kotsiubynskoho* [Lexical Synonymy in the Literary Works of M. M. Kotsiubynskyi]. Kyiv: Vyd-vo AN URSR. [in Ukrainian].
20. Pryshva, B. H. (1970), *Slovesni zasoby humoru Ostapa Vyshni* [Verbal Means of Humor of Ostap Vyshnia], *Movoznavstvo* [Linguistics], (2), pp. 81–87. [in Ukrainian].

21. Ryazantseva, D. V. (2011), Stupeni porivniannia prykmetnykiv yak efektyvnyi zasib stvorennia hramatychnoho znachennia otsinky (na materialy suchasnoi ukrainskoi publitsystyky) [Degrees of Comparison of Adjectives as an Effective Means of Creating the Grammatical Meaning of Evaluation (Based on Modern Ukrainian Journalism)], *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu. Seriya: Movoznavstvo [Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: Linguistics]*, Vol. 19, (17(2)), pp. 155–161. [in Ukrainian].
22. *Slovotvorchist nezalezhnoi Ukrainy. 1991–2011. Slovnyk [Word Formation in Independent Ukraine. 1991–2011. Dictionary]*. (2012) Kharkiv: Kharkivske istoryko-filologichne tovarystvo. [in Ukrainian].
23. Khaliman, O. V. (2019), *Hramatyka otsinky: morfologichni katehorii ukrainskoi movy [Grammar of Evaluation: Morphological Categories of the Ukrainian Language]*. Kharkiv: Maidan. [in Ukrainian].
24. Chaplia, I. K. (1960), *Pryslivnyky v ukrainskii movi [Adverbs in the Ukrainian Language]*. Kharkiv: Vyd-vo Kharkiv. ordena trudovoho chervonoho prapora Derzh. un-tu im. O. M. Horkoho. [in Ukrainian].
25. Kovtun, O. (2022), Actual problems of contrastive grammar in the focus of pragmatolinguistics, *Studia Rossica Posnaniensia*, Vol. XLVII, (2), pp. 181–196. DOI: <https://doi.org/10.14746/strp.2022.47.2.13>. [in English].